

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref
13/4712

Vår ref

Dato
9. mai 2014

HØRING – FORSKRIFT OM BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG BARNES MULIGHET TIL Å HA EN SÆRSKILT TILLITSPERSON I EGEN BARNEVERNSAK

Vi viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev av 14. februar 2014. Vi viser også til telefonsamtale med saksbehandler om utvidelse av høringsfristen til 9. mai 2014.

Fylkesnemndene deler målsettingen om å styrke barns medvirkning i barnevernet, det statlige så vel som det kommunale. Gjennom økt medvirkning fra barn og unge vil deres egne synspunkter komme tydeligere fram, noe som gir et bredere beslutningsgrunnlag og dermed kan bidra til å sikre bedre avgjørelser for barna.

Fra 1. juni 2014 gjelder to bestemmelser i barnevernloven av noe ulik karakter om barnets rett til medvirkning i barnevernsammenheng, nemlig barnevernloven § 4-1 annet ledd og barnevernloven § 6-3 første ledd. En slik lovgivningsteknikk stiller krav til samordning av de ulike lovbestemmelsene og de forskrifter som følger av disse reglene. Vi er usikre på om dette er gjort i tilstrekkelig grad.

Vi har følgende merknader til forskriftsutkastet:

Til Kapittel 1. Generelle bestemmelser

Til § 2 Virkeområde

Det fremgår uttrykkelig av kommentaren at forskriften også gjelder fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Dette stiller krav til samordning med øvrig regelverk om barns medvirkning i fylkesnemndssaker. Generelt sett savnes flere avklaringer og presiseringer av dette grenseområdet, herunder om reglene i barnevernloven § 7-9 om barnets talsperson og tilhørende *forskrift om barnets talsperson i fylkesnemndsaker*. Videre stilles spørsmål ved om de foreslåtte regler passer særlig godt i fylkesnemndas saksbehandling. Bl.a. gjelder det kravet til dokumentasjon i § 7 og bruk av tillitsperson. Det er særlig stort behov for en klargjøring av tillitspersonens rolle opp mot øvrige aktører som skal sikre barns medvirkning i fylkesnemndssaker.

Til Kapittel 2. Barn og unges medvirkning i barnevernssaker

Det er ikke fastsatt noen nedre aldersgrense eller at barnet må være i stand til å danne seg egne synspunkter før medvirkningsretten etter § 4-1 annet ledd inntreffer. Dette er en viktig prinsipiell forskjell fra den generelle bestemmelsen om barns medvirkning i barnevernloven § 6-3 første ledd. Er dette et bevisst valg, eller skal § 4-1 annet ledd med tilhørende forskrift tolkes innskrenkende? Det gir liten mening i å forsøke å involvere barn som ikke er i stand til å danne seg egne oppfatninger om det aktuelle forholdet. Dette bør avklares i forskriften.

Til § 4 Informasjon til barnet om medvirkning

Etter bestemmelsen "*skal*" barnet "*så tidlig som mulig*" bli informert om de situasjonene barnet kan gi uttrykk for sine synspunkter. Fra fylkesnemndenes praksis er det en kjent problemstilling at mange barn blir til dels kraftig uroet av fylkesnemnds- og rettsprosesser. Slike prosesser omhandler alvorlige og inngripende spørsmål for barnet, samtidig som de erfaringsmessig tar lang tid, særlig fra et barns ståsted. For å begrense påkjenningen for barnet ved å bli involvert i prosessen, kan det derfor være i barnets interesse at informasjon om prosessen og dets mulighet til medvirkning skjer på et senere tidspunkt enn "*så tidlig som mulig*". Tilsvarende blir barn som får sterke reaksjoner ved samvær ikke informert før det er kort tid igjen til samværet, av hensyn til barnet. Forskriften bør derfor endres fra sin nåværende absolutte form "*så tidlig som mulig*" til "*i rimelig tid*", "*så tidlig som tilrådelig*" eller liknende formuleringer som gir anledning til å utøve noe mer skjønn ut fra den konkrete situasjon.

Til § 5 Barnet skal gis mulighet til å medvirke

Etter bestemmelsen "*skal*" barnet gis mulighet til å medvirke "*i alle forhold og saker som angår barnet*". I kommentaren til forskriften fremgår at "*den som er ansvarlig for å høre barnet må bruke skjønn når det gjelder hvilke forhold og saker som det kan være aktuelt for barnet å medvirke til*". Vi er enig i den nyanseringen som her fremgår av kommentaren. Det som står i kommentaren er i strid med ordlyden i selve forskriftsteksten og forskriftsteksten bør derfor endres for å unngå uklarhet om gjeldende rett. Ordlyden i forskriften kan f.eks. endres til "Barnet skal *så langt det er tilrådelig* gis mulighet...."

Når fylkesnemnda behandler en barnevernsak gis barn partsrettigheter etter kriteriene i barnevernloven § 6-3 annet ledd. Vi går ut fra at barnevernloven § 6-3 annet ledd ut fra lex specialis-prinsippet går foran § 4-1 annet ledd, slik at barn som ikke får partsrettigheter ikke skal oppnå samme rettigheter som en part gjennom bestemmelsene i § 4-1 annet ledd, typisk involveres i prosessuelle avgjørelser som beramming, hvem som skal være part i saken, om det skal oppnevnes sakkyndig mv. Dette bør vurderes nevnt i merknadene.

Til § 6 Barnevernets ansvar for å legge til rette for barnets medvirkning

Etter bestemmelsen skal "*Den som er ansvarlig for å høre barnet...*" snakke med ham eller henne. Vi antar at dette ikke påvirker muligheten til å benytte barnets talsperson etter barnevernloven § 7-9. Dette bør vurderes nevnt i merknadene.

Til § 7 Dokumentasjon

Bestemmelsen krever at det skal skrives ned om barnet har fått anledning til å medvirke, hva barnet har blitt hørt om og hva som er barnets syn. Det fremgår av kommentaren at dette nå skal fremgå av fylkesnemndas vedtak. Det er veldig uklart hva som menes med dette, og om det innebærer et særkrav til nemndas begrunnelser utover det som fremgår av barnevernloven § 7-19 tredje ledd, som viser til at nemndas vedtak skal begrunnes som dommer, jfr. tvisteloven § 19-6. Vi antar uansett at kravet til dokumentasjon ikke gjelder prosessuelle avgjørelser nemnda tar og hvor barnet er part, jf. barnevernloven § 6-3 annet ledd. Barnet blir

da involvert i de prosessuelle avgjørelsene gjennom sin advokat, men det er ikke praksis for at nemnda dokumenterer partenes syn på alle prosessuelle spørsmål i vedtaket. En slik dokumentasjonsplikt vil gjøre vedtakene mindre leservennlige.

Etter som medvirkningsbestemmelsene også gjelder de som har det daglige ansvaret for barnet, typisk fosterhjem og barneverninstitusjoner, innebærer bestemmelsen også for dem en plikt til slik skriftliggjøring. Vi er usikre på om et slikt absolutt dokumentasjonskrav er hensiktsmessig når det gjelder mer hverdagslige avgjørelser som barnet involveres i.

Til kapittel 3 Barnets tillitsperson

Generelt vil vi bemerke at regelverket bør sikre at barnets tillitsperson ikke får en rolle som forsinker/forstyrrer barnets behov for å knytte seg til/tilpasse seg sin nye omsorgsbasis. Ved en omsorgsovertakelse er det fosterforeldrene evt. institusjonspersonalet som skal gi barnet utviklingsstøttende omsorg. Dette forutsetter at barnet får tilstrekkelig ro i fosterhjemmet/institusjonen til å etablere gode relasjoner til de voksne der. Støtten barnet skal få fra en tillitsperson, typisk en nær slektning, må ikke føre til at denne prosessen forstyrres.

Til § 9 Barnet kan ha en tillitsperson

Det fremgår av kommentarene til bestemmelsen at barnet kan ha med tillitsperson i saker for fylkesnemnda.

Som nevnt er det et stort behov for større klargjøring og presisering av tillitspersonens rolle i fylkesnemndssaker. Dette er veldig uavklart, og reiser en rekke spørsmål. Barns synspunkter i en fylkesnemndssak formidles gjennom barnets talsperson, eller av barnet selv dersom det er part i saken, eller unntaksvis når barnet avgir forklaring som vitne i saken. Det savnes i betydelig grad avklaringer og presiseringer mot øvrig regelverk om barns medvirkning i fylkesnemndssaker, herunder reglene om barnets talsperson. Se kommentarene nedenfor til forslaget § 11, om tillitspersonens oppgaver. Det bør alternativt vurderes å ta ut merknaden om at barnet kan ha med tillitsperson i saker for fylkesnemnda.

Til § 10 Krav til tillitsperson

Av bestemmelsen fremgår det at barneverntjenesten kan bestemme at personer som kan skade barnets interesser eller ha en svært uheldig innflytelse på barnet, ikke kan være tillitsperson. I kommentaren til bestemmelsen fremgår det at dette er ment som en sikkerhetsventil.

Kriteriet ”*kan skade barnets interesser*” angir etter vår mening et riktig nivå for når barneverntjenesten kan nekte en person å være tillitsperson. De øvrige uttrykkene ”*svært uheldig innflytelse*” og ”*sikkerhetsventil*”, gir anvisning på en mye snevrere adgang for barneverntjenesten til å gripe inn overfor tillitspersonen. Vi mener at adgangen ikke bør være så snever som disse kriteriene isolert sett tilsier.

Samlet sett innebærer begrepsbruken uklarhet om hvor mye som kreves for å nekte en person å være tillitsperson. Det bør derfor etter vår mening være tilstrekkelig å bruke uttrykket ”*kan skade barnets interesser*” som kriterium. I de tilfellene hvor tillitspersonen kan ha en svært uheldig innflytelse på barnet, antar vi at også barnets interesser kan bli skadet, og kriteriet ”*svært uheldig innflytelse*” er dermed overflødig.

Til § 11 Tillitspersonens oppgaver

Bestemmelsen fastsetter at tillitspersonen skal være en støtte for barnet og bidra til at barnets perspektiv og opplevelse kommer frem.

Forskriften bør avklare og avgrense tillitspersonens oppgaver i relasjon til fosterforeldrene/institusjonspersonalet, jf. våre bemerkninger innledningsvis i kapitlet.

Når det gjelder tillitspersonens oppgaver overfor fylkesnemnda savner vi også en avklaring og avgrensning opp mot øvrige regler som skal sikre barns medvirkning i fylkesnemndssaker. Hvilken rolle skal tillitspersonen ha når fylkesnemnda innhenter barnets uttalelse gjennom barnets talsperson? Det fremgår av kommentaren til bestemmelsen at tillitspersonen ”*skal være barnets talerør*” og formidle barnets synspunkter til de som møter barnet. Dette er også talspersonens hovedoppgave, jfr. § 1 i forskrift om talsperson. Der barnet har en talsperson, hvilket er det vanlige i alle saker der barnet er 7-15 år, oppstår det en rekke spørsmål om hvilke oppgaver som hver av de skal utføre. Skal bl.a. begge være barnets talerør overfor nemnda og vitne for nemnda? Skal talspersonen innhente uttalelse fra tillitspersonen, eller skal barnet fremdeles uttale seg til talspersonen, slik at tillitspersonens rolle blir begrenset til å være til stede og støtte barnet under talspersonens samtale med barnet?

Når barnet unntaksvis avgir vitneforklaring direkte for fylkesnemnda/nemndsleder må det være klart at det er barnet selv og ikke en tillitsperson som skal avgi forklaringen, jf. barnevernloven § 7-17 jf tvisteloven § 24-10. Tillitspersonen kan da være til stede for å trygge barnet. Hvilken rolle skal tillitspersonen ha når barnet har partsrettigheter og får oppnevnt advokat? Dersom tillitspersonen skal kunne være til stede i fylkesnemnda for å trygge barnet, vil det innebære at vedkommende får tilgang til alle de taushetsbelagte opplysningene som fremkommer i saken. Vi kan ikke se at det er hjemmel i regelverket for å gi tilgang til slik personsensitiv informasjon, uten samtykke fra de som opplysningene gjelder.

Til § 13 Taushetsplikt

Det fremgår av kommentaren til bestemmelsen at tillitspersonen ikke har lovbestemt taushetsplikt, og at vedkommende skal pålegges å undertegne taushetserklæring. Hvilke rettslige konsekvenser vil brudd på en slik taushetserklæring ha?

Med hilsen

Pernille Pettersen Smith
direktør

Åsmund Edvardsen
Tone Furuhovde
Arild Riege

Postadresse :

9296 Tromsø

Kontoradresse :

Strandveien 13
9007 Tromsø

Telefon :

77 64 24 90

Telefax :

77 64 24 99

E-post: tromso@fylkesnemnda.no